

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№3(128)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 12/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	Д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	Д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	Д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	Д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	К.ф.н. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	Д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	Д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	Д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	Д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	К.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500

(вн. 31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Арыққарақызы Е. Түрік ақыны Гүлай Сормагештің поэзиясы (Балалар туындыларының ерекшелігі)</i>	<i>8-14</i>
<i>Баекенова А., Тұрысбек Р. Эпистолярлық мұра: хаттар мен хаттасулар (Сәбит Мұқанов жазбалары негізінде)</i>	<i>15-22</i>
<i>Қожашев М. Жамбылдың айтыс өнері: синкреттілік пен шеберлік</i>	<i>23-29</i>
<i>Мусайева И. Әзербайжан классикалық әдебиетіндегі роман жанрының генезисі</i>	<i>30-43</i>
<i>Назарова А., Мансұров Н. «Мифологем» терминінің этимологиялық сипаты</i>	<i>44-50</i>
<i>Рысқұлбекова С., Дүйсенгазы С. Тәуелсіздік толғаулары: негізі мен қазіргі үрдісі</i>	<i>51-58</i>
<i>Сыдықбаева А., Аймұхамбет Ж. Қазіргі қазақ әңгімесіндегі антропоморфизм көрінісі (Асқар Алтайдың «Кентавр» әңгімесі бойынша)</i>	<i>59-67</i>
<i>Тебегенов Т., Қожашев М. Жамбыл - Ұлы дала жыршысы</i>	<i>68-73</i>

Лингвистика және әдістеме

<i>Абдуова Б. Маманның кәсіби тілдік құзыреттілігі: дерек пен бағдар</i>	<i>74-82</i>
<i>Ержуманова А., Елубай А. Ағылшын тіліндегі Indefinite аспектісі: диахрония мен синхронияда дамуы</i>	<i>83-91</i>
<i>Жұмағұлова В., Кәрімова Б. Қоғамдық санаға ықпал етудегі БАҚ-тың лингвокогнитивтік мүмкіндіктері</i>	<i>92-99</i>
<i>Исенова Ф. Студенттердің жазбаша құзыреттілігін қалыптастырудағы академиялық эссе және оның рөлі</i>	<i>100-106</i>
<i>Құсайынова Ж. Синтаксистік құрылымдағы актуалдану, деактуалдану құбылыстарының грамматикалық заңдылықтарға ықпалы</i>	<i>107-114</i>
<i>Логинова М., Жарқынбекова Ш. Гуманитарлық білім парадигмасындағы «нарратив» түсінігі</i>	<i>115-128</i>
<i>Мамаева Г. Түбі бір түркі терминдері</i>	<i>129-136</i>
<i>Осокина Д., Мұрзалина Б. Ретроним – жаңа ағылшын терминдерін жасаудың амалы</i>	<i>137-145</i>
<i>Сарекенова Қ., Тұрарханова Қ. Қазақ және түрік тілдеріндегі тыныс алу жүйесіне қатысты тұрақты тіркестердің ерекшеліктері</i>	<i>146-152</i>
<i>Шахпұтова З., Нуртазина М. Лингвистиканың бинарлық қарама-қарсылықтары – әлемнің тілдік бейнесіндегі концептуализация тәсілі</i>	<i>153-164</i>

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Arikkarakzy E.</i> Poetry of the Turkish poet Gulay Sormagech (Features of children's works)	8-14
<i>Bayekenova A., Turysbek R.</i> Epistolary Heritage: Letters and Correspondence (based on correspondence of Sabit Mukanov)	15-22
<i>Kozhashev M.</i> Zhambul's Improvisational Art: Syncretism and Word Mastery	23-29
<i>Musaeva I.</i> Genesis of the Novel in Classical Azerbaijani Literature	30-43
<i>Nazarova A., Mansyrov N.</i> Etymological Characteristics of the Term «Mythologeme»	44-50
<i>Ryskulbekova S., Duysengazy S.</i> Independence of Tolgau: Fundamentals and Current Trends	51-58
<i>Sydykbaeva A., Aimukhambet Zh.</i> Manifestation of Anthropomorphism in Modern Kazakh Story (based on Askar Altai's story «Centauri»)	59-67
<i>Tebergenov T., Kozhashev M.</i> Zhambyl - Poet of the Great Steppe	68-73

Linguistics and methodics

<i>Abduova B.</i> Professional Language competence: Facts and Direction	74-82
<i>Erzhumanova A., Elubai A.</i> English Indefinite Aspect: Development in Diachrony and Synchrony	83-91
<i>Zhumagulova V., Karimova B.</i> Linguo-Cognitive Opportunities of Mass Media in Manipulating Public Consciousness	92-99
<i>Issenova F.</i> Academic Essay and Its Role in the Formation of Students' Written Competence	100-106
<i>Kussaiynova Zh.</i> Influence of Actualization and Deactualization Phenomena on Syntactic Laws	107-114
<i>Loginova M., Zharkynbekova Sh.</i> The concept of «narrative» in the paradigm of humanitarian knowledge	115-128
<i>Mamayeva G.</i> Single-rooted Turkic terms	129-136
<i>Ossokina D., Murzalina B.</i> Retronym as a Mean of Formation of New English Terms	137-145
<i>Sarekenova K., Turarkhanova K.</i> Features of Phraseological Units Related to Human Respiratory System in Kazakh and Turkish	146-152
<i>Shakhputova Z., Nurtazina M.</i> Linguistic Binary Oppositions As a Way of Conceptualization of Linguistic World View	153-164

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Арыккарақызы Е.</i> Поэзия турецкого поэта Гулая Сормагеча (Особенности детских произведений)	8-14
<i>Баекенова А., Турысбек Р.</i> Эпистолярное наследие: письма и переписки (по материалам переписки Сабита Муканова)	15-22
<i>Кожашев М.</i> Импровизаторское искусство Жамбыла: синкретизм и мастерство слова	23-29
<i>Мусайева И.</i> Генезис романа в классической азербайджанской литературе ...	30-43
<i>Назарова А., Мансуров Н.</i> Этимологическая характеристика термина «мифологема»	44-50
<i>Рыскулбекова С., Дуйсенгазы С.</i> Толгау независимости: основы и современные тенденции	51-58
<i>Сыдыкбаева А., Аймухамбет Ж.</i> Проявление антропоморфизма в современном казахском рассказе (По рассказу «Кентавр» Аскара Алтая)	59-67
<i>Тебегенов Т., Кожашев М.</i> Жамбыл – поэт Великой степи	68-73

Лингвистика и методика

<i>Абдуова Б.</i> Профессиональная языковая компетентность: факты и направление ...	74-82
<i>Ержуманова А., Елубай А.</i> Indefinite аспект английского языка: развитие в диахронии и синхронии	83-91
<i>Жумагулова В., Каримова Г.</i> Лингвокогнитивные возможности СМИ в воздействии на общественное сознание	92-99
<i>Исенова Ф.</i> Академическое эссе и его роль в формировании письменной компетенции студентов	100-106
<i>Кусаинова Ж.</i> Влияние явлений актуализации, деактуализации на синтаксические закономерности	107-114
<i>Логинова М., Жаркынбекова Ш.</i> Понятие «нарратив» в парадигме гуманитарного знания	115-128
<i>Мамаева Г.</i> Однокорневые тюркские термины	129-136
<i>Осокина Д., Мурзалина Б.</i> Ретроним как средство образования новых английских терминов	137-145
<i>Сарекенова К., Турарханова К.</i> Особенности фразеологических единиц, связанных с системой дыхания человека на казахском и турецком языках	146-152
<i>Шахпуртова З., Нуртазина М.</i> Лингвистические бинарные оппозиции как способ концептуализации языковой картины мира	153-164

XFTAP 19.02.09

Еркегүл Арыққарақызы

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: shaymardan.gul@mail.ru)

Түрік ақыны Гүлай Сормагештің поэзиясы
(Балалар туындыларының ерекшелігі)

Андатпа. Мақалада кеңестік қазақ әдебиеттануында зерттеліп-зерделенбеген түрік балалар әдебиетінің ірі өкілі Гүлай Сормагештің өлеңдері талқыланды. Ақынның туындыларын қазақ балалар әдебиетіндегі ой-танымдармен ұштастырып, әдеби туындыларды өзара салыстыру мақсаты көзделіп, талданған.

Ақын Гүлай Сормагештің балалар мен жеткіншектерге арналған «Сен жараттың, Алла(h)-ым» («*Sen yarattın Allah'ım*»), «Сәлем болсын» («*Selam olsun*»), «Шүкір етермін Раббыма» («*Şükür ederim Rabbime*»), «Құрбан мейрамы» («*Kurban bayramı*»), «Алладан сыйлық, бізге» («*Allah'tan hediye bize*») т.б. туындыларынан – жаратқанды тануға, имандылыққа уағыздаған, иман арқылы Жаратушы иеге шүкір ету, сабырға келу ұлағаттарын ұлықтаған, адамзат бойындағы асыл қасиеттер – қанағат, ізгілік, адамгершілік ұғымын танытуға арналған – имандылықтың нұрына бөленген поэзияны танытады.

Түйін сөздер: Гүлай Сормагештің поэзиясы, балалар әдебиеті, Алланы тану қағидалары, қанағат пен ізгілік, жаратушы және сәбилік тазалық.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-128-3-8-14>

Дүниежүзіндегі қай халықтың болсын балалар әдебиетіне арналған алғашқы туындылары – халық ауыз әдебиетінің алтын нұсқалары, тұрмыс-салт жырларынан, ертегілер, батырлар жырлары т.б. басталары анық.

Дүниеге шыр етіп келген перзентінің әзиз үніне жанымен, жүрегімен мейірленген ана ең әуелі ана әлдиі – бесік жырын арнайды.

Түбі бір – түркі тектес халықтардың, қала берді әлем халықтарының барлығында дерлік кездесетін бесік жырынан басталатын өлеңмен өрнектелген жыр – өмір, поэзияның адам өмірінің әр кезеңінде атқаратын мұрат-мақсаты мен адам жанына сәуле түсірер рухани қуаты орасан.

Қазақ халқының ұлы ақыны, хакім Абай: «Туғанда дүние есігін ашады өлең, өлеңмен жер қойнына кірер денен» [1] дейді. Ал, өзіміз бала кезімізде естіп, жаттап өскен балаларға арналған өлең-жырлар мен бізді қоршап тұрған айналамыздағы табиғаттың таңғажайып сырларын тани білуге баулитын, сол арқылы әдемілікті, әсемдікті сүйеге, бағалауға үйрететін тілі жеңіл, ойға қонымды, көңілге әсемдік ұялататын өлеңдердің орны бала танымының дамуына берер әсері зор. Сол кездегі жаттаған өлеңдеріміздің күні-бүгінге дейін көңіліміздің көкжиегінде жылы шуақтай жақсы әсерімен қалғандығын айта кету орынды.

Сонымен қатар бала жүрегіне Отан деген ыстық ұғымды сіңіретін, туған жер туралы жырлардың, туған ұлтына деген сүйіспеншілігін оятатын ана тіл туралы өлеңдердің де балалардың азаматтық болмысының қалыптасуына беретін әсер-ықпалының орасан зор екендігін айтпай өтуге болмайды.

Балаларға арналған алғашқы әдеби туындылар, аңыз-әфсаналар, «Таза бұлақтай» саф туындылар – қысқа әңгімелер т.б арқылы – жерден бауырын жаңа көтерген жас талшын тамырдай тап-таза, нәзік сезімтал бала танымының, ой-санасының дүниені тануға арналған ең алғашқы баспалдағы басталады. Әдемілік әлеміне, эстетикалық болмысқа деген тұңғыш танымы, сезімталдық санасының қалыптасуына негіз қаланады.

Балалар әдебиеті, балаларға арналған туындылар – балғын сана-сезім иесі – бала танымы үшін «ақ параққа жазылған қалам ізі» секілді мәңгілікке жазылып қалатын, ешқашан ұмытылмайтын уақыт өткен сайын жаңғырыға түсетін эстетикалық өнер қуаты, көркем сөз арқылы жас жеткіншек бойына сіңірілген ұлағат, тәлім-тәрбие тағылымына, әдемілік әлеміне жол ашқан сиқырлы да құдіретті даңғыл!

XIX ғасырдың екінші жартысында қазақ руханиятының көгжиегінде шоқ жұлдыздай жарқыраған – ұлт тарихында аты мәңгі өшпейтін кемел тұлғалар – хакім Абай, ғалым Шоқан, ұстаз Ыбырайлар қоғамдық ой-пікірдің көшін бастаушы үш шыңы биігіне көтерілді.

Бұл заман – қазақ халқының отаршылдық бұғауына әбден шырмалып, ұлт зиялылары осы қапастан құтылу жолы оқу-білім игеру деген көзқарасқа келген кезең еді. Халқымыздың ұлы перзенті, қазақ жерінде оқу ісін жаңғырта отырып жүзеге асырған ұстаз Ыбырай Алтынсарин «Қазақ хрестоматиясы» (1879, Орынбор) оқулығын жазды. Қолына қалам алып қазақ балаларының ұғым-танымына лайықтап өлеңдер мен әңгімелер жазғанда, суреткердің сәуегей танымы аумалы да төкпелі аласапыран заманның алдағы күйін аңдап, әуелде, туған тілдің тазалығы мұраты мен жас қазақ жеткіншектерінің балаң санасын ұлттық уызбен ұйыта білу, иманды да мұсылманшыл арда буынның асыл қасиеттерін ұлағат етуді мақсұт тұтты.

Ұлт ұстазы Ыбырай Алтынсарин: «Заман осылай болған соң, амалын тауып, мүмкіндігі бар жерде қазақ халқының елдігін бұзып, болашағын бүлдіріп жатқан жауыздыққа қарсы күресе білу керек» [2], - деп айтқанындай, қазақ даласына дендеп еніп келе жатқан рухани отарлау, миссионерлік саясатқа қарсы күресе отырып, осыларға қарсы тұруда халықтық салт-дәстүрлерді, ауыз әдебиетін бала санасына сіңіруді, тіл тазалығы үшін күресуді мұрат етті.

Бір оқығанда оқу мен өнерге, талаптануға, еңбекке шақырған өлеңдер мен әңгімелердің сан алуан астарлы терең мағынасына бойласаңыз көкірегіңіз саф, тұма «Таза бұлақпен» сусындағандай дегдар бір күй кешеді. Ол - бір тылсым әлем. Жұмбақ күй.

Бір Құдайға сиынып,
Кел, балалар, оқылық.

Bir Allah'a sığımıp
Gelin çocuklar okuyalım [2].

“Gelin çocuklar okuyalım”

Оқығанды көңілге
Ықыласпен тоқылық.
Біз болмасақ, сіз барсыз
Үміт еткен достарым

Сіздерге бердім батамды [2, 3 б.], – деп басталатын өлеңі де Алланы еске алумен басталады. Бала жанының бағбаны ұлы ұстаз жеткіншектерді ең әуелі имандылыққа шақырады. Иман арқылы келетін ахлақ (ұждан) білімін алуға, өнер үйренуге шақырады. Хакім Абайда да «Әуелі аят, хадис - сөздің басы» («Evvela ayet, hadis – sözün en başı») [1], «Алланың өзі де рас, сөзі де рас» («Allah'ın varlığı ve onun sözü (Kuran-ı Kerim) gerçektir» [1] деп келетінін ескерсек, Абай үшін де Ыбырай үшін де алдымен Алла, Құдай сөзі елді жақсылыққа, ізгілікке, адамдыққа жетелеудің басты құралы болды.

Ал, түрік балалар әдебиетінің өкілі ақын, жазушы Гүлай Сормагеш алғашқы өлеңдерін бала кезінен бастап жаза бастаған. Кейінірек қалам қуаты артып, өзін білімдік тұрғыдан шыңдай келе қысқа әңгімелер, повесттер мен хикаяттар жазды.

Гүлай Сормагеш 1965 жылы 20 қазанда Түркияның Ыспарта кентінде дүниеге келген. Бастауыш мектепті Ыспартадағы Ататүрік орта мектебінде бітірді. Одан кейін орта мектеп пен лицейді Ыспартадағы Хатиф лицейінде оқыды. 1986 жылы Діни Істер Басқармасында Құран Үйретушісі (ұстаз) болып еңбек жолын бастайды. Ұзақ жылдар бойы шәкірттерін діни іліммен сусындатқан ұстаз. Текирдаг Шорлу елді-мекендерінде ұстаздық жасаған Гүлай Сормагеш үлгілі де білімді мұғалім, жазушы әрі ақын. Халықаралық және жергілікті басылымдарда туындылары мен мақалалары үздіксіз басылып тұрады. Балалар мен жасөспірімдер әдебиеті Қорының мүшесі. Діни істер жөніндегі балалар журналы жазбалары, басқа да әртүрлі балаларға арналған журналдарда әңгімелері, ертегілері үздіксіз жарияланып тұрады. Білім беру мен Театр тақырыбында да мақалалар жазады. Ақынның сценарийі бойынша әзірленген туындылар Түркияда және шетелдерде сахналанды. Алыс-жақын шетелдерде де қысқа мерзімді қызметтерде болды. Германия, Франция мемлекеттерінде білім беру саласында қызмет атқарған. Ақынның біршама туындыларына әндер (сазгер Шенел Өналды) жазылған.

Мен Гүлай Сормагеш ақынның жырларын оқи отырып қаламгердің туған ұлт болашағы болатын балалар мен жеткіншектерге арналған «Сен жараттың Алла(h)-ым» («Sen yarattın Allah'ım»), «Сәлем болсын» («Selam olsun»), «Шүкір етермін Раббыма» («Şükür ederim Rabbime»), «Дауа» («Dua»), «Құрбан мейрамы» («Kurban bayramı»), «Алладан сыйлық бізге» («Allah'tan hediye bize») т.б туындыларынан – Алланы тануға, иманға бет бұруға уағыздаған, иман арқылы Жаратушы құдіретке шүкір ету, сабырға келу ұлағаттарын ұлықтаған, адамзат бойындағы асыл қасиеттер – қанағат, ізгілік, адамгершілік ұғымын танытуға арналған – имандылықтың нұрына шыланған поэзияны таныдым.

Ақын туындыларының мені қызықтырған тұсы да осы – Иман тақырыбы, Ислам ұлағаты. Адал еңбек, адамгершілікті дін жолы имандылықты дәріптеуі, иманмен бірге келетін ар-ұждан ұғымы, қанағат, қайырым, мейірім, шүкір ету тағылымдарын өлеңіне өзек еткен поэзиясының құндылығы, туған ұлт келешегі болып табылатын балалар мен жасөспірімдер әдебиетіндегі көтерілген мәселенің өзектілігі. Бұл мәселе – қоғамға нәр беретін, рухқа дем беретін қуатты дәрумен! Балалар мен жеткіншектерді имани салауатқа жетелейтін, адамгершілік ізгі қасиеттерге үйрететін саф «таза бұлақтай» – асыл миссия!

XXI ғасыр ақпараттар ағыны ғасыры, бұл жаңа заман – жаһандану ғасыры. Әлемді жаулап келе жатқан жаһандану атты алпауыт үрдістің соңы араға санаулы жылдарды салып, «ұлтсыздану» қаупіне әкелмесіне кім кепіл?! Осы тұрғыдан келгенде мен қазіргі қаламгерлер туындыларынан үш негізгі тірек – Ислам құндылықтары – Иман тақырыбы, Туған тіл, Отан, ел жер жырларына баса зейін қойып, зер салып жүрмін. Ақын Гүлай Сормагештің «Шүкір етермін Раббыма» («Şükrederim Rab'bime») жырында: Шүкір етермін Раббыма;

Şükrederim Rabbime;
Жақын болғаны үшін,
Шүкір етермін Раббыма;
Жаратқан-ы (құлы) болу үшін.

Yakın olduğu için,
Şükrederim Rabbime;
Kulu olduğum için,

...Шүкір етермін Раббыма;
Ата-аналарым үшін,
Шүкір етермін Раббыма,
Туысқандарымның бары үшін,
Шүкір етермін Раббыма;
Жаннәт Отаным үшін.;

Şükrederim Rabbime;
İhsan ettiği için,
Şükrederim Rabbime;
İkram ettiği için,
Şükrederim Rabbime;
Cennet vatanım için;

Шүкір етермін Раббыма; Şükrederim Rabbime;
 Шынайы Азаным үшін! Yanık Ezanım için. [3, 12 б.]

- Бұл мағыналы өлең. Рухани кәусар бұлақ.

Бұл жырлардың тілі жеңіл, ойға қонымды. Бала жанын баурап алады. Осы шумақтар бала зейінінде, зердесінде тарыдай кезінен бастап жатталса таудай азамат болған кездерде де «жазған хаттай» сақталып, сайрап жатарына сенімім мол. Жаратқанға шүкір ету, тәубеге келу деген рухани ілімді балаң шағынан зейініне тоқыған адам, есейе келе дүниеқоңыздық, ашкөздік, тойымсыздық, қайырымсыздық секілді жаман қасиеттерден ада болып өсері хақ!

Ақынның «Сәлем болсын» («Selam olsun») өлеңі:

Сәлем болсын, сәлем болсын! Selam olsun selam olsun
 Пайғамбарға сәлем болсын! Peygambere selam olsun
 Балаларды жақсы көрген,
 Пайғамбарға сәлем болсын! Çocukları çok çok seven
 Peygambere selam olsun

Пайғамбарым Мұхаммед Peygamberim Muhammed'dir
 Өлерміз олар деместен. Övülmüş olan demektir
 Көңіліңе тумас оғаш ой,
 Дүниелік сәлем болсын! Gönlüme doğan güneştir
 Diyenlere selam olsun

Оқушыларды шақырсаң Çocuklarla şaklaşan
 Илтипатыңа неше бөлесең. Etrafına neşe saçan
 Бірге болсын көңілдеріңіз,
 Пайғамбарымызға сәлем болсын! Burcu burcu güller kokan
 Peygambere selam olsun [3, 24 б.]

Бұл шумақтардан өлең болып өрілген дін – Ислам ұлағатынан сыр мен сымбатқа тамызық маздақ ойдың ғана емес, тереңнен тербеген телегей теңіз имани білім мен көркем кестелі тіл, шұрайлы да құнарлы рухани әуен есіп, жас оқырмандарына Ислам құндылықтарын уағыздайды, иман арқылы жан тазалығы мен таным тұнықтығын насихаттайды.

«Сен жараттың Алла(h)-ым!» Sen Yarattın Allah'im
 Қолдарым мен көздерімді,
 Інжу тектес тістерімді,
 Дұға жасар тілімді де,
 Сен жараттың Аллах-ым! Sen yarattın Allah'im! [3, 31 б.]

Адам баласына бәрінен де иман қымбат. Иман адам баласын ізгілікке, тура жолға жетелейді, қанағатшылдыққа, рақымшылдыққа, мейірімді, қайырымды болуға тәрбиелейді, тәубесіне келтіреді. Иман – бұ дүниелік мақсұт болмақ керек. Себебі, «дүние – ахиреттің егіндігі». Бұл бала жанына нәр беретін, рухани сәулелі әлем. Тұмса тұнықтық. Қасиет пен кие тұнған, адамзатқа тура жол нұсқаушы Ислам ұлағаты. Иман мен ар өлшемі. Дәл осы жерде ғана «байлық, дүние» деген материалдық өлшемнің құны түкке тұрғысыз. Ойлы жанға. Демек, «Байлық – мал-мүлік көптігімен емес, көңіл тоқтығымен болады» («Gerçek zenginlik, mal çokluğu değil, gönül tokluğudur») (Бұхари, Рикақ, 15). «Әр діннің (өзіне тән) мінез-құлқы бар. Ал ислам дінінің мінез-құлқы болса ол – ұят» («Her dinin kendine özgü davranışı vardır. İslam dininin de davranışı, ahlaktır»). (Муатта, Хуснул-Хулук, 2) [4].

«Ұят пен ар иманның негіздері. ...Дін адамның ұят-арында, яғни оның иманында. ... Ұяты, ары бар жан Жаратушысын танып иман келтірмек» – дейді, философ ғалым F.Есім. Ақын Гүлай Сормагештің балаларға арналған туындыларының әрі өзі сүйіп жырлаған тақырыптарының қызықты да қымбатты бір алуаны – табиғат лирикасы. Ақынның «Аппақ қар»

(«Kar beyaz»), «Қыбыр-қыбыр көктем» («Kıtır kıtır bahar»), «Қыр гүлдері» («Kir çiçekleri»), «Мен бір бал арасымын» («Ben bir bal arısıyım») т.б. жырлары балаларды туған өлке табиғатын сүйіп, қастерлеуге, туған жер топырағының қадір-қасиетін білуге дәріптейді.

Қыбыр-қыбыр көктем,	Kıtır kıtır bahar
Талдар гүлдер ашар.	Dallar çiçek açar
Гүлдері бүршік-бүршік,	Gülleri tomurcuk
Қыбыр-қыбыр көктем.	Kıtır kıtır bahar. [3, 36 б.].

Өлең жолдары түсінікті болсын әрі түпнұсқадан алшақтамасын деген оймен тікелей аударма жасалды, кез келген аударма секілді аз да болсын өзінің түпнұсқадағы көркемдік бояуы әлсірегенімен мазмұнын толық бере алады.

Қаламгердің азаматтық лирикасы «Мұсылман түрік баласы» («Müslüman türk çocuğu»), «Байрағыма сәлем» («Bayrağıma selam dur»), «Отан дегенің» («Vatan dediğın»), «Ана тілім» («Ana dilim»), «Түріктің еркіндік маршы» («Türk'ün istiklal marşı»), «Отанға сүйіспеншілік» («Vatan sevgisi») жырларының тақырыптық-идеялық ерекшелігімен өлшенеді.

Ақынның «Мұсылман түрік баласы» («Müslüman Türk Çocuğu») жырында:

Көзжанарым, бөбегім!	Gözbebeğim, emeğim
Тәңіріден тілегім.	Mevla'dan dileğim
Ертеңім келешегім	Yarınım, geleceğim
Мұсылман түрік баласы.	Müslüman Türk çocuğu

Сүйемін, ұл-қызымды,	Severim oğul, kızını
Сыйлы Ай-жұлдызымды.	Onurlu Ay-Yıldızını
Құраннан алар қуатты	Kur'an'dan alır hızını
Мұсылман түрік баласы.	Müslüman Türk çocuğu

Тұран деген далаларда,	Turan denen diyarlara
Әдемі, асыл армандарға.	Güzel tatlı rüyalara
Созылатын Алтайларға	Uzacak Altay'lara
Мұсылман түрік баласы!	Müslüman Türk çocuğu! [3, 37 б.].

Бұл шумақтарда иман ілімімен қатар келетін, бала жанын баурай алатын ұлттық рух, түркілік рух бар! Қаламгердің азаматтық көзқарасы мен мақсат-мұратының бір тірегі де осы мұсылман түрік балаларына имани ақиқат арқылы сіңетін адамдық, азаматтық, ұлтжандылық қасиеттерді дәріптеу мен түркілік рухты асқақ ұстау, береке-бірлікке шақыру идеясы!

Саяси-әлеуметтік лирикасына жататын «Түрікпін мен, көк бөрі ұрпағымын!» («Türk'üm ben bozkurt'um hey!»), («Мұңлы көкбайрақ бақыты қаралы» («Mahzundur gökbayrak bahti karalı») т.б. жырлары ақынның азаматтық көзқарасының айқындығын, қоғамдағы қайшылықтарға тайсамай өзінің ақындық үнін, азаматтық көзқарасын ашық білдіре білетін турашыл қайсарлығын, ешқашан екіжүзділікке бармайтын, айналасындағы жайттарға немқұрайдылық танытпай, әрдайым халық жүрегінің лүпілін сезіп, тамырын дөп басып, бұқара халық сөзін сөйлей білетін ақындық эрудициясының кеңдігін, қоғамға, Адамзат баласына адалдығын, шыншылдығын танытады.

Мәселен, ақынның «Түркімін мен, көк бөрі ұрпағымын!» («Türk'üm ben bozkurt'um hey!») жыры:

Қате демес, қош көрер,	Kusur demez, hoş görür;
Әділетке жол жүрер.	Adaletle yol yürür,
Залым менің қасым – дүр,	Zalim bana hasımdır;
Түрік Дүниесі жасым – дүр,	Türk Dünyası yasımdır,

Бұл өркен мирасым-дүр, Bu kültür mirasımdır
Түркімін мен, көк бөрі ұрпағымын! Türk'üm ben Bozkurt'um hey! [3, 42 б.].

Ақын Гүлай Сормагеш шығармаларының өзіндік ерекшелігіне тоқталғанда, ақынның туындыларының айтары ойы бар, қаламгерлік қарымы ерекше, өзіндік қолтаңбасы қалыптасқан оның түрік дүниесі әдебиетіне, мұсылман түрік балалары әдебиетіне қосар үлкен үлесі бар қаламгер екенін таныдық.

«Тұран еліміздің жарқын болашағының кепілі – балалар мен жасөспірімдерді иман ілімімен, сусындатып, адамзаттың бойындағы жақсы қасиеттерін – адамгершілікті, мейірім-қайырымды, ізгілікті өлең-жырлары арқылы дәріштеп, сол арқылы діни де ұлттық тәрбие берген» шынайы ақын. Әсілі, тума талант, шын дарын ең әуелі Адамдыққа, ақындыққа – «сөз патшасы – поэзияға» адалдығын әрдайым сақтауы шарт. «Сөз сарасы – өлең» – өмірде шындықтан алыстап, ақиқаттан айнып, жалған сөйлеуге хақысы жоқ!

Мен ақын Гүлай Сормагеш поэзиясынан, ақынның азаматтық әуенінен баяу ескен самалдай жанға жайлы жылылық пен шындыққа суарылған саф тазалықты сезіндім.

Қоғамның қандай жарасына да қалыс қалмай үн қата білетін және адам баласының, адамзат тағдырының басынан кешіріп отырған әр қилы ауыртпашылыққа немқұрайды қарамай асқан қайсарлықпен үн қата білетін турашылдықты, өжеттікті таныдым. Қандай жағдай болса да ақиқаттан жазып, жалған сөйлеп көрмеген – Азаматтық адалдықты таныдым.

Сыбдыр еткен сыбыстан сыр аулаған сезімталдықты, әйел затына тән нәзіктік, анаға тән мейірбандық қасиеттер өлең болып өріліп жатқан Аналық, ақындықты таныдым.

«Саусақтарының ұшында тірі пендеге көрінбейтін күміс нұрдан жаралған қауырсын – қаламы» бар, Ақындық киеге адал, Адамдыққа адал Азамат ақын Гүлай Сормагеш имани ілімді, адамгершілік мінезді өлең-жырға арқау ете отырып поэтикалық өрісте тәлім-тәрбиелік ұстанымын ұрпақ бойына сіңіруге күш салды десек артық айтқандық болмайды..

Өл Фараби бабамыз: «Тәрбиесіз білім адамға қасірет алып келеді... (Eğitimsiz verilmiş bilim, insana hasret getirir...). Адамға ең бірінші тәрбие беру керек, тәрбиесіз берілетін білім адамзаттың қас жауы. Ол келешекте оның өміріне және қоғамға үлкен апат әкеледі.» («İnsana ilk önce terbiye vermek gerek. Terbiyesiz verilmiş bilim, insanların ana düşmanıdır. Gelecekte bu, insanın ömrüne ve topluma hüsrân olacaktır.») - деген. [4, 7 б.].

Әдебиеттер тізімі

- 1 Абай. Қалың елім, қазағым... / А.Құнанбаев - Алматы: Атамұра, 2002. – 224 б.
- 2 Ыбырай Алтынсарин. Шығармалары. / Ы.Алтынсарин - Алматы: Атамұра, 2002. – 300 б.
- 3 Sormageş G. Asrın kahramanları. / G. Sormageş - Istanbul: Kayalpark yayınları, 1987. – 120 s.
- 4 Алланың көркем есімі. / Құраст.: М. Қадыров – Алматы: Фолиант, 2008. – 88 б.

Еркегуль Арыккарақызы

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Поэзия турецкого поэта Гулая Сормагеча (Особенности детских произведений)

Аннотация. Целью статьи является сравнение литературных произведений со стихами великого представителя турецкой детской литературы - Гулая Соргешеча и идеями казахской детской литературы, которые находятся в процессе изучения и изучения казахской литературоведением.

«Благодарю Тебя, Господь» («Sen yarattın Allah'ım»), «Благодарение» («Selam olsun»), «Спасибо, Рабби» («Şükür ederim Rabbime»), «Празднование праздника Наурыз» («Kurban bayramı»),

«Божий дар нам» («Allah'tan hediye bize») и другие - поклоняться Аллаху и возвращаться к вере, прославлять Создателя через веру, прославлять величие человечества, - выражает поэзию духовности - своего рода довольство, доброту и гуманное выражение.

Ключевые слова: поэзия Гулая Сормагеча, детская литература, принципы Божьего признания, удовлетворения и добра, творчества и детской чистоты.

Erkegul Arikkarakzy

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Poetry of the Turkish poet Gulay Sormagech (Features of children's works)

Annotation. The article aims to compare literary works with the poems of the great representative of Turkish children's literature - Gulay Sorgecesh and the ideas of Kazakh children's literature, which are in the process of studying and studying in the Kazakh literary criticism.

«Thank You Lord» («Sen yarattın Allah'ım»), «Thanksgiving» («Selam olsun»), «Thank You Rabbime» («Şükür ederim Rabbime»), «Celebration of Nauryz holiday» («Kurban bayramı»), «God's gift to us» («Allah'tan hediye bize») - to worship Allah and to return to faith, to glorify the Creator through faith, to glorify the greatness of humanity, - expresses the poetry of spirituality - a kind of contentment, kindness, and humane expression.

Keywords: Gulay Sormagesh poetry, children's literature, principles of God's recognition, satisfaction and goodness, creativity and childish purity.

References

- 1 Abai. Qalyn elim, qazagym... [My dear country, Kazakh...], (Atamura, Almaty, 2002, 224 p.). [in Kazakh]
- 2 Ybyrai Altynsarin. Shygarmalary [Works], (Atamura, Almaty, 2002, 300 p.). [in Kazakh]
- 3 Sormageş G. Asrın kahramanları [Heroes of the century], (Kayalıpark yayınları, Istanbul, 1967, 120 p.). [in Turk]
- 4 Allannyn korkem esimi [Beautiful name of Allan], Compiled by: Kadyrov (Foliant, Almaty, 2008, 88 p.). [in Kazakh]

Автор туралы мәлімет:

Арыққарақызы Еркегүл – филология ғылымдарының кандидаты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті жанындағы «Отырар кітапханасы» ғылыми орталығы, «Декретану және қолжазба мұралар» бөлімінің бас ғылыми қызметкері, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Aikkarkarazy Erkegul - Candidate of Philology, «Otyrar Library» Research Center at the L.N. Gumilyov Eurasian National University, Chief Research Officer of the Department «Source and Manuscripts», Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісiмiн бiлдiредi. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

ХҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.])

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 3 (128). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 160-б.
Шартты б.т. - 18,0 Таралымы - 30 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды